

Az egercsehi bányatelep könyvtárában

Az Országos Széchényi Könyvtár újonnan alakult Módszertani Osztályának dolgozója 1952. októberében első ízben szálltak ki az ország hat különböző megyéjébe, hogy tanulmányozzák a vidéki tömegkönyvtárak munkáját s az összegyűjtött tapasztalatok alapján rendszeres és tervszerű segítséget nyújthassanak tömegkönyvtárainknak. A vidéki tömegkönyvtárak tanulmányozásának munkájában magam is részt vettem, mint az Országos Széchényi Könyvtár vezetője. Hiszen a módszertani segítségnyújtás az Országos Széchényi Könyvtár munkájának legfőbb feladata s nem csupán a Módszertani Osztályé, hanem az egész könyvtaré. S lehet-e az Országos Széchényi Könyvtárnak kultúrforradalmunkban nagyszerűbb feladata, mint sok ezer tömegkönyvtárnak munkáját támogatni, segíteni, vezetni közvetlenül és közvetve annak a célnak az érdekében, hogy a tudást, a kultúrát, a könyvet, a szocialista emberformálás egyik legfőbb eszközeit, dolgozó népünk minden tagjához elvigye, hogy a tömegek politikai öntudatát, műveltségét szüntelenül emelje.

Vidéki tanulmányutam során Heves megyében jártam s így jutottam el Egercsehi bányatelep szakszervezeti könyvtárába is. A telep lakóinak száma mindössze 870 fő. A szénbánya munkásainak több mint a fele a környező falvakból jár be a bányába dolgozni.

A könyvtár a telep középpontjában a DISZ házában van elhelyezve. Jó felnek vettem megérkezésemmel, hogy bárkit kérdeztem, tudtak a könyvtárról, készségesen mutatták meg, hogy merre találok. Nem is kellett sokat keresgélnem, mert a ház oldalán már messziről látható felírás igazított útba: NÉPKÖNYVTÁR. Nyitva délelőtt 10—12-ig és délután 2—8-ig.

Sohasem jártam Egercsehi bányatelepen. Nem ismertem senkit és engem sem ismert senki. Starcz András bányász-könyvtáros sem. Ismeretlenül és váratlanul nyitottam rá az ajtót. Amikor elmondtam, hogy mi járásban vagyok, egyszerre felderült az arca: *»Jaj, elvtárs, de jó, hogy jössz, legalább elmagyarázza a betűjeles raktározási rendszert, mert sehogyszem boldogulok vele. Elkezdtem valahogy, de valami hiba lehet benne.«* Ezzel indult a beszélgetésünk és néhány perc múlva a problémák és kérdések egész sora került szóba, amelyeket rövidre kényszerült ott-tartózkodásom három napján meg is beszélünk.

A 2617 kötetből álló könyvtár körülbelül egy 3,5 méter hosszú és ugyanolyan széles szobácskában volt elhelyezve. A falakat köröskörül polcok borították, amelyeket részben Starcz elvtárs maga állított össze. Bizony, ha 5—6 olvasó jött egyszerre (ami nem volt ritkaság), a kis helyiségben mozogni is alig lehetett.

A könyvek egyharmadát már Starcz elvtárs szerezte be, amióta átvette a könyvtárat az utolsó esztendőben. Ideológiai, szakmai és ismeretterjesztő munkák jóformán csak azóta vannak a könyvtárban, sőt új szocialista szépirodalom is nagyobb mértékben csak azóta került az állományba. Szakmai irodalom még így is kevés, nem éri el az előírt 10 százalékot sem. Kiválasztásuklöz a könyvtáros a mérnökök tanácsát is kikéri. Főleg a vájár, kovács, lakatos, asztalos, hegesztő, vilámosági szakianfolyamok résztvevői kerülnek a szakkönyveket, kevés van meg belőlük. Pénze volna rá, a Könyvterjesztő azonban nem tud megfelelő anyagot szállítani, mert példányai elfogytak.

A szakmai művek iránt, ha van is érdeklődés az még nem elég széleskörű. Hasonló a helyzet az ismeretterjesztő irodalom olvasásában. Noha vannak a könyvtárnak olvasói, akik rendszeresen kölcsönöznek ismeretterjesztő anyagot, sőt akad olyan is, aki csak ilyeneket olvas. Starcz elvtárs szívós munkával, türelmes rábeszéléssel, kitartó propagandával már eddig is szép eredményeket ért el. A szépirodalmi olvasmány mellé mindenkinek ajánl ismeretterjesztő vagy szakmai olvasmányt is. S az eredmény nem is marad el, idővel olvasói egyre többen maguktól kérnek ilyeneket. Persze, akadtak olyan szülők is, akik csak meséskönyveket kölcsönöznek, hogy otthon a gyerekeknek ezekből felolvassanak. Ilyenkor Starcz András elvtárs nem mulasztja el, hogy meg ne jegyezze: tud ő olyan könyvet is adni, ami a felnőtteket érdekelné, egy-egy megfelelő jó regénynek el is mondja a tartalmát. Addig-addig próbálkozik, míg a szülőt meg nem kapja valamelyik történet s elviszi a könyvet. S ha egyszer rá tudta venni az olvasására, nyert ügye van: azontúl már kérnek tőle olvasni-valót. De Starcz András, ha megkérlik, vagy ha valakit nehezen tud a könyvtárba csalogatni, a lakására is elviszi az olvasónak a könyvet. Mindenképpen igyekszik megnyerni olvasói bizalmát. S magam tapasztaltam, hogy azok bizalommal is vannak

iránta, mert jó érzékkel tud számukra olvasmányt választani, ismeri az olvasót.

Persze, ez az olvasás még eléggé rendszertelen, sokszor egyoldalú. Eppen arra hívtam fel Starcz elvtárs figyelmét, hogy a személyi lapok olvasmány-anyagának szemeltartásával igyekezzék olvasói műveltségét, látókörét, ismereteit tervszerűen szélesíteni. Ne csak néhány író műveit olvassák, s ne is kizárólag csak szépirodalmat. S ha valamilyen téma iránt felébred bennük az érdeklődés, arra vonatkozólag lássa el őket rendszeresen könyvekkel. Igyekezzék tervszerűen olvasatni, s készítsen olvasási terveket, egyelőre néhány olvasója számára. Ajánló bibliográfiák jó segítséget nyújtanak ehhez a munkájához.

Sajnos, egyetlen szakmai ajánló-jegyzék, a »Vájar olvasmányai« kivételével, az Egerecsehi bányatelep könyvtárába nem jutott el. Nem csodálható hát, ha a könyvtáros nem tudja, hogyan is hasznosítsa a bibliográfiákat a saját munkájában, amikor a könyvek tartalmát illetően a gyors tájékozódásnak evvel a fontos eszközzel. jóformán még meg sem ismerkedhetett.

Starcz elvtárs alig egy éves kitartó propaganda munkájának eredménye volt, hogy a telep összes lakóinak több mint 27 százaléka a könyvtár beiratkozott állandó olvasója. 1952 októberének első három hetében a könyvtár 238 beiratkozott olvasója 588 esetben 1044 könyvet kölcsönzött. Ezek a magas forgalmi számok a legbeszédesebb bizonyítékai a könyvtáros jó munkájának.

Az olvasók 59 százaléka munkás, 32 százaléka tanuló és 9 százaléka értelmiségi, ebből 68 százaléka a férfi, 32 százaléka a nő-olvasó. Életkor szerint az olvasók 75 százaléka 30 évnél fiatalabb. Ezekből az adatokból két tanulságot vonhatunk le: egyrészt viszonylag kevés a nőolvasó, másrészt kevés a 30 éven felüli, tehát a dolgozóknak igen számottevő korosztálya. Tudom, hogy a statisztika rideg számai mögött a valóságban jobb a helyzet. A szülei számára is gyakran a tanulók kölcsönzik a könyvet. S a férfiak által kölcsönzött műveket gyakran a család nőtagjai is elolvassák.

Mégsem látom ezt egészen megnyugtatónak. Starcz elvtársnak meg kell erősítenie a propagandát egyrészt a nők, másrészt általában a 30—50 év közöttiek megnyerése érdekében.

Fiók kölcsönző állomásokat is szervezett Starcz András a környék bányászlatka fal-

vaiban, így Istenején és Monosbélen. Ezekkel együtt olvasóinak számát 400 fölé emelte. De nem feledkezik meg a tömegpropaganda eszközeiről sem. Hirdetmények, kiállítások, könyvismertető előadások útján is igyekszik olvasóinak táborát állandóan növelni. A könyvismertető előadásokban legfőbb segítőtársa Lengyel Pál mérnök.

Starcz András elvtárs jó könyvtári munkáját a helyiség szűk voltán kívül, főként a helyes raktározási rend és a betűrendes és szakkatalógus hiánya gátolja. Érezte is mindegyiket, sőt megkísérelte valamiképp kiküszöbölni is ezeket, de magára hagyva csak félmegoldásokig jutott el. A raktározási rend kialakításához kezébe adtam a kulcsot, a Könyvbarát múlt évi szeptemberi számának mellékletét a betűjeles raktározás rendszerről. A katalógusok hiánya csak hosszabb idő alatt pótolható. A könyvek néhány csoportjáról készített lista csak ideig-óráig segít valamelyest a bajon.

Megbeszéltünk egy sereg más fontos kérdést is, hogy minő közeli feladatokat kell megoldania. Pótolni kell mindenekelőtt egy nagy hiányosságot: a könyvtárnak a jövőben elő kell fizetnie néhány fontosabb folyóiratra és hírlapra. A szakszervezeti könyvtárnak meg kell teremtenie az együttműködést az üzem műszaki könyvtárával. A lényegesebb tennivalókat pontokba foglalva fel is jegyeztem Starcz elvtársnak, s a könyvtáros munkájához támogatást kérttem a vállalat vezetőjétől, Erdősi elvtárs-tól is.

Starcz elvtársnak az Első Országos Könyvtáros Konferencián mondott hozzászólásából tudom, hogy már is sokat megvalósított abból, amit megbeszéltünk. A könyvtár egy hónap múlva egy tágasabb szobába költözött, amely olvasóhelyiségül is szolgál, s kialakította helyes raktározás rendjét is, olvasóinak száma pedig egy hónap alatt ugrás-szerűen közel 200-zal emelkedett. Starcz elvtárs hozzászólásában arra hívatkozott, hogy sokat tanult tőlem, s újabb szép eredményeiben nekem is részem volna. Örömmel tölt el, ha így van, de sietve hozzá kell tennem, hogy én is sokat tanultam tőle. Ő volt az első tanítómesterem abban, hogy milyen segítséget várnak a tömegkönyvtárak az Országos Széchenyi Könyvtártól s mik azok a kidolgozandó lényegesebb könyvtári módszertani problémák és feladatok, amelyek majd előbbre viszik közös ügyünket, kultúrforradalmunk győzelmét.

VARJAS BELA